

MONO TE BETHLEHEM

ATC heeft in vrij korte tijd een legendarische status verworven. Studio 150 in Amsterdam heeft die status al decennialang, getuige de eindeloze reeks producties die er is opgenomen, zowel nationaal als internationaal. De afluistering in de studio is inmiddels het domein van ATC. Deze omslag maakt deel uit van de ontwikkeling die Studio 150 heeft doorgemaakt, inclusief een nieuwe locatie. Naast de naam van het domein is nog een naam onveranderd gebleven: Peter Riebeek, eigenaar en engineer. Tijd voor een interview. Over muziek, geluid en ongebreidelde passie: "Het hoogtepunt van geluidstechniek ligt in de jaren 50". De toon is gezet.

De hernieuwde kennismaking is na 30 jaar. Hij herkent me niet meteen. Niet verwonderlijk. Ik probeer een idee te krijgen van het aantal gezichten dat Peter Riebeek de revue heeft zien passeren, voor en achter het glas van de controlekamer. De lijst is eindeloos, het internet geduldig. Studio 150

was de woonkamer van De Dijk. 'Was', want de band houdt dit jaar op te bestaan, zoals bekend. '150' Slaat op het huisnummer aan de Lauriergracht, de eerste en vorige locatie van Peters domein, op steenworp afstand van mijn huis. Parkeren aan de gracht een crime, maar dat weerhoudt wereldberoemde artiesten niet om al

even beroemde producties toe te vertrouwen aan de voormalige paardenstal. Verhalen te over. Die van de spilzucht van Def Leppard staat me bij. Michael Jackson over de vloer, Prince. David Bowie komt er samples opnemen voor de Glass Spider Tour, body guards voor de deur. Studio 150 bestaat sinds 1979, mijn eerste voet over de drempel dateert van 1986. Toen nog met de JBL 4310, in de muur, licht gekanteld en een kleinere variant als nearfield. Externe versterkers (Bryston) in een andere ruimte. Het is de tijd dat 'rocksound' domineert en geen producer die een studio boekt zonder de 4310. Het accent ligt ook sterk op toegepaste elektronica: veel Eventide en Lexicon. Galm uit een doosje, veel signalen druipend van effecten. Wat minder 'oor' voor de akoestiek van de ruimte, en zelfs voor de toegepaste microfoons. In 1992 is mijn volgende opname in Studio 150. De sfeer is behoorlijk veranderd. De JBL's hebben plaatsge-

maakt voor actieve Genelecs, zowel het grote systeem als de nearfields. Peter heeft zich inmiddels verdiept in oude microfoons; Neumann's en RCA's in de opname-ruimte. Buizen- en condensatortechneek alom.

Decca Tree

“Die lage ruimte aan de Lauriergracht leende zich ook niet optimaal om de mogelijkheden van akoestiek uit te buiten”. Daarin komt sterk verandering als Studio 150 verhuist naar de Bethlehemkerk in Amsterdam Noord. Het pand doet als kerk geen dienst meer en staat te koop. Peter aarzelt niet. Het is tevens een Rijksmonument, lees ik als ik aanbel. Aan de buitenkant is dan ook niets veranderd. Het interieur is wel aangepast, met toestemming. De aanblik van het brede schip in het kerkgebouw, dat nu dienst doet als opnameruimte en concertzaal, is overweldigend. De Yamaha C3-D vleugel uit de Lauriertijd is aangevuld met een grote Steinway uit de D-serie. Aan het hoge, gewelfde plafond een woud van golvende doeken om de akoestiek aan te passen, aangevuld met microfoons op lange standaards, waaronder de Decca Tree, de fameuze constructie met (meestal) drie microfoons om, met name, orkesten op te nemen. Maar ook het registreren van strijkers en concertvleugel kunnen een geweldig resultaat opleveren met deze methode. Niet alleen de demping van de doeken is variabel, ook met de verhouding tussen ruimte en 'close' kan worden gespeeld door de microfoons meer of minder te laten zakken. Het resultaat met een strijkersectie laat Joeri, de engineer die sinds jaar en dag de 'toko' runt met Peter, even later horen als we de trap bestijgen naar de controleruimte. Ook hier valt de mond open. Alsof je de filmset van Starwars bent binnengelopen; een groot contrast met de analoge sfeer beneden. Het gigantische mengpaneel is aan beide kanten iets naar binnen gekeerd, lijkt wel gedaan om te voorkomen dat je met de bureaustoel een lange, zijwaartse sprint moet trekken om nog op tijd bij de buitenste kanalen te komen. Meer zaken springen in het oog, zoals het ontbreken van nearfields en de prominent aanwezige ATC luidsprekers in het paneel pal achter de mengtafel.

Definitie...

Dat ATC inmiddels deel uitmaakt van de studio had ik al vernomen van Ulmt van der Linden, opperhoofd bij Helios Pro Audio Solutions, leverancier van de legendarische luidsprekers. We hebben bij Studio 150 afgesproken om mijn Genelec 1030A op te halen, gerepareerd en wel. Mooie aanleiding voor een luistersessie. De keuze voor ATC past naadloos in de ontwikkeling die de studio heeft doorgemaakt. Alles in Studio 150 is nu gericht op een zo natuurlijk mogelijke registratie en ATC is volgens zowel Peter als Joeri de beste keuze als het gaat om optimale weergave van de

definitie waarnaar zo hard is gestreefd. Ik vraag hem om een opname van beneden opgenomen strijkers en hij komt met een recente sessie van Jonathan Jeremiah. Studio 150 is uitverkoren om de artiest plus band plus strijkers zo live mogelijk te registreren, zonder overdubs. “Het is nog niet gemixt hoor (laat staan gemasterd, red.), daar moet je wel even doorheen luisteren.” Maar het ondergaan van deze ‘ruwe’ versie maakt al veel duidelijk. Ik sla steil achterover van het transparante, volle, diepe maar ook genadeloze geluidsbeeld. Wat een feest. Ken ATC van de mastering van één van mijn producties. Bevind me in legendarisch gezelschap. Mark Knopfler, Diana Krall, Roger Waters en Beck kozen voor ATC in de studio. ‘Veel studio engineers beschouwen ATC als de Holy Grail’ en ‘Beleef muziek zoals de makers het bedoeld hebben’, zijn enkele quotes van het merk en worden door Peter en Joeri beaamd. Ik zit er een beetje bij met, alweer, de mond open van verbazing. ATC is in de wereld van hifi geen onbekende. Ook in audiofiele contreien is het merk zeer geliefd vanwege de natuurlijke weergave en de vele lovende recensies spreken boekdelen. Ik heb nog geen hifi-luidsprekers van ATC mogen bespreken. Hoop dat daarin snel verandering komt.

en ruimte

De ATC die in de Bethlehemkerk de show steelt behoort tot de Pro Audio-divisie. Welk model mocht ik in Studio 150 beluisteren? Ulmt: “De SCM110A Pro. Studio 150 heeft zo’n 10 jaar met SCM25A nearfield monitors gewerkt, ook van ATC. Aan de Pro Tools HD computer zijn AVID MTRX interfaces

gekoppeld. Deze interfaces bepalen ook voor een groot deel de audiokwaliteit, zowel aan de AD- als aan de DA-kant. Aangezien Studio 150 een 48 I/O configuratie wil hebben is het een systeem geworden met twee MTRX basis units die master/slave zijn geschakeld. Na twee uitgebreide luistertests bij ons in Haarlem is uiteindelijk voor de SCM110A Pro gekozen. Joeri streeft ernaar dat de plaatsing van de monitoren en de akoestiek in de ruimte dusdanig zijn dat hij de focus van een nearfield monitor kan bereiken met het ‘grote’ geluid van een main monitor. De SCM110A Pro’s zijn nu zo’n 3 jaar in gebruik. Terugblikkend stelt Joeri dat het plan geslaagd is.” De afwezigheid van nearfields in Studio 150 zegt genoeg. Ken niet alle studio’s van binnen, maar dit heb ik nooit eerder gezien. Joeri vertrouwt me toe dat hij niet meer met nearfields wil werken. Peter voegt eraan toe dat niet alleen de definitie van het geluidsbeeld in de kerk en de toegepaste opnametechniek zo goed tot recht komt op de ATC SCM110A Pro, maar ook de ruimtelijkheid waarnaar Studio 150 streeft en middels natuurlijke weg in de Bethlehemkerk wordt gerealiseerd. Een belangrijke rol is naar zijn idee weggelegd voor de bijzondere ophanging van de tweeter, door ATC toegelicht in Studio 150; info te vinden op de website van ATC.

Stereo...

Meer hifi. Peter Riebeek is liefhebber van high-end. Hij heeft er sinds de begintijd van Studio 150 tijd, geld en aandacht aan besteed en in het nieuwe onderkomen treffen we prachtige voorbeelden. Zowel in de koffiekamer, die vroeger dienst deed als sacristie,

als in het schip van de kerk, schuin onder het orgel, staan een oude Luxman C-05 voorversterker en M-05 eindversterker van hetzelfde merk mooi te zien. De laatste set drijft de originele Bowers & Wilkins 801 series 80 aan, de versie zonder baspoort. Ik mocht met mijn gitaar alle uithoeken van de opnameruimte verkennen, nu is het de beurt aan Peter om zijn grote voorbeelden te laten horen. “Het hoogtepunt van audiotechniek ligt naar mijn idee in de jaren vijftig en begin jaren zestig. Wat wij nu in Studio 150 doen, grijpt terug op die periode. Dat heeft op de eerste plaats te maken met het benutten van de ruimte waarin wordt opgenomen en de microfoon-technieken. Maar zowel de ontwerpen van al die unieke, originele microfoons en voorversterkers als de destijds gebruikte materialen spelen ook een grote rol.” Buizen, in alle soorten en maten, en diverse condensator-technieken, zoals toegepast in de voorversterkers, zijn dan ook te kust en te keur te vinden. De eerste opnames die Peter laat horen komen uit de studio van Capitol. Veel Sinatra, onder meer. Maar ook de eerste versie van ‘Garota de Ipanema’ alias ‘The girl from Ipanema’, van Antônio Carlos Jobim en gezongen door ex-vrouw Astrud Gilberto. We schrijven 1962. Stan Getz ontdekt de Bossa Nova en de eerste schreden van stereo worden omarmd: zang en sax in de uithoeken van het geluidsbeeld.

en mono

Wat volgt zijn enkele mono-opnames. Natuurlijk ontbreekt de breedte die, bijvoorbeeld, de plaatsing van de instrumenten in een symfonie-orkest weergeeft, maar de enkelvoudige registratie is zo goed gedaan dat je de diepte van het geluidsbeeld prachtig ervaart. “De ontwikkeling van zowel de toepassing van veel microfoons als de meersporen overdub-techniek heeft veel goeds gebracht en veel mogelijk gemaakt, maar er is ook veel verloren gegaan. Als je ieder instrument in een eigen hokje zet en het opbouwen van de productie laat afhangen van opnames na elkaar (= overdubbing), is er geen interactie meer tussen musici en gaat ook veel van de ruimtelijke interactie tussen de instrumenten verloren.” De lezer van HTV weet het maar al te goed. ‘Kind of Blue’ van Miles Davis is nog steeds een schoolvoorbeeld van een briljant geluidsbeeld en vat het betoog van Peter goed samen. Kind of Blue, we schrijven 1959. In dit terugrijpen naar oude technieken past de recentelijk verworven ATC SCM110A Pro perfect. Peter is van plan luistersessies te organiseren in de Bethlehemkerk. Ik kom zeker. Maar hoe dan ook, dit is niet het laatste bezoek geweest aan Studio 150.

Meer informatie op www.atc.audio en www.studio150.nl